

NOORD-BRABANDER.

ABONNEMENTSPRIJS: **Staat- en Letterkundig Dagblad.**

Voor de Stad: / 12.

Franco per post: 14.

(Verschijnende driemaal ter week: Dingsdag, Donderdag en Zaterdag.)

ADVERTENTIES

met den regel: 10 Cts.

behalve 35 cents zegelregt.

DICERE VERUM, QUID VITAT?
HORATIUS.

NEDERLANDEN.

Bij Z. Majesteits besluit van den 30sten December 1840, n. 12, is benoemd tot raadsheer in den Hoogen Raad, mr. L. A. Lightenvelt.

— Bij Zijner Majesteits besluit van den 30sten December 1840, n. 13, is tot advocaat-generaal bij den Hoogen Raad benoemd, mr. A. de Keth.

— Het Apostolisch Vicariaat van Limburg zal worden bestuurd door den Hoogerwaarden Heere Jan Augustijn Paredis, Pastoor en Deken te Roermonde, onder den titel van *Episcopus Stirinensis in partibus infidelium*.

— Uit Berlijn schrijft men van den 26. December, dat aldaar in de hooge kringen al de namen bekend waren der verschillende Generaals, die bestemd zijn, om het observatie-leger van den Duitschen Bond aan te voeren. Daaruit blijkt, zegt men, dat van deze allen de Koning van Württemberg de éénige is, die in 1814, en destijds als kroonprins, een opperbevel voerde, en nu met de algeheele aanvoering van het gansche leger zal belast zijn. [Zoodoende spreekt dit berigt het gerucht tegen, alsof de tegenwoordige Koning der Nederlanden mede, in dien staat van zaken, als Veldheer zou optreden; -- immers ook hij was in 1814 als Kroonvorst en Aanvoerder des Legers onder de wapenen.]

— De koude in Rusland is zoo hevig, dat het wild op de velden doodgevroren ligt, en verscheiden reizigers op weg door de vorst zijn omgekomen.

— Uit Amerika verneemt men, dat de vermaarde danseresse Fanny Elsler daar nog tot de leste blijven zal. Men rekent, dat zij in die Staten reeds 150 duizend franken bij elkaar heeft gedaan, en er nog wel 100 duizend zamen zal welen te sliikeren. — Dat zijn beenen! Dat zij eens eene voorstelling gaf op een ten voordeels der ruime Nederlandsche schatkist!

— Men schrijft uit Roermonde, den 26. December: Vrijdag, 25 dezer, ten 7 ure 's avonds, heeft de Philharmonie, te dezer stede gevestigd, eene schitterende serenade gegeven aan den Hoogwaardigen Heere Pastoor-Deken Paredis, ter gelegenheid zijner benoeming tot Apostolisch Vicarius van Limburg, met den titel van Bisschop *in partibus*. Alstoen is er uitgevoerd: 1.) de Ouverture van Tel; 2.) Variatiën uit de Fiancés; 3.) Potpourri van Fra Diavolo; en 4.) de Dentelles de Bruxelles. De uitvoering heeft niets te wenschen overgelaten: het Orchest was geheel volledig. Onder de uitvoering werd de groote klok der kerk geluid, en zijn er telkens schoten geluid, met een instrument (*Oulac*), waarvan het geluid even sterk is als dat van een stuk geschut. — Na de huldebetuiging van den President der Muziksocieteit aan den Hoogwaardigen Vicarius, ging er bijal de Leden-deelnemers eene kreet op van: Love Monseigneur Paredis! die vervolgens door geheel het talrijk publiek herhaald werd.

— Wij vernemen, dat men den 10. December te Petersburg 26 graden kou had.

— De Koninklijke Zuid-Hollandsche Tooneelspeels zullen te Rotterdam de gewone nieuwjaarskucht, de Bruiloft van Kloris en Roosje vertoon en daarmee zamenvoegen: de *Herziene Grondwet*, of het jaar 1840, vrolijk Blijspel met Zang

en dans. De Heer Frets, Lid der II. kamer, Ridder en Feestdichter van Scheveningen, zal te dier gelegenheid, voorzeker den Schouwburg zijner woonplaats, wel met een bezoek vereeren, om toe te zien of er bij die kluchtige voorstelling niet van dringende waarheid afgevoelen worde.

KERKELIJKE STAAT.

ROME, 14. December 1840.

Den derden Zondag van den Advent heeft Zijne Heiligheid de H. Offerande bijgewoond, gecelebreerd door Z. Emin. den Kardinaal del Drago. De Kerkelijke redevoering, te dier gelegenheid, werd uitgesproken door den secretaris-generaal van de Orde der Eremiten des H. Augustinus, Pater Palermo.

— De Tiberijnsche Academie heeft den 8. December eene plechtige zitting gehouden, waarin de Kardinaal Polidori eene welsprekende rede heeft voorgedragen, tot lof en hulde der H. Maagd-Maria.

— Te Livorno hebben zeven groote bankroeten plaats getad, alba ten gevolge van elkander; het handelhuus-Pinotti en Rigini heeft alléén een deficiënt van anderhalf miljoen franken.

DUITSCHLAND.

Berlijn, 17. December. Volgens de laatste beschikkingen van den Minister van Beroepsdienst Baron van Eichorn, is de ~~commissie~~ voor alle wetenschappelijke werken zeer gematigd; doch voor de Dagbladen heeft te dien aanzien nog geen verandering plaats gehad. — Ook houdt zich het Gouvernement in dit oogenblik sterk bezig met het samenstellen van een Burgerlijk Wetboek, ingerigt naar de behoefte van geheel de Monarchie.

— De *Algemeene Nijngazette* meldt, dat, op het voorbeeld van Keizer Karel V., een der voornaamste Katholieke Vorsten van Duitschland voornemens is, zich in een klooster te begeven. De schoone kunsten zullen daardoor een magtig beschermmer te betreuren hebben. (Zou dat op *Beljeren* kunnen doelen?)

— Het huwelijk van den Grootvorst-Troonsopvolger van Rusland met de Princes Maria van Hessen-Darmstadt, is te Petersburg met veel luister gevierd. De Duitse dagbladen waren opgevuld tot met de kleinste bijzonderheden toe van al, wat er te dier gelegenheid plechtigs en aangenaams, zoo in de Kerk, als ten Hove en onder het Volk plaats moest hebben.

ENGELAND.

— Prins Albert heeft voor 50 pond sterk. (/ 600) een fraaije grijs papegaai gekocht, die achthonderd Engelsche woorden, met de meeste duidelijkheid, uitspreekt; ook kent hij een aantal Fransche zinsneden; hij zingt, met veel smaak en nadruk, den eersten regel van het lied: *The flag she has braved a thousand years* (De Vlag, die duizend jaar braveerde!) Verder zingt hij nog het Engelsch deuntje: *Jim Crow*, hetwelk hij ook fluit, terwijl hij er op de maat allerkoddigst bij danst. Zoodra deze vogel iemand een glas wijn ziet opvatten, steekt hij den regterpoot omhoog, en roept luide in het Fransch: *Op de gezondheid van Hare Majesteit de Koningin Victoria*, of ook wel: *Ter gezondheid van Prins Albert*, of soms ook van de Kroonprinses

God zegene haar! De Baronesse Lehzen is met de verzorging dezer mirakelpapegaai belast geworden. — Als het beestje nog wat aanleert, zal het spoedig in hoogstdezzels eigen persoon het Parlement wel eens kunnen openen; — ligt dat hij het *Mittheilung* zoo goed napaat als zijne doorluchtige meesteresse.

— De doopplegtigheid der jonge Kroonprinses zal plaats hebben na de bijeenkomst van het Parlement. Koning Leopold zal er, als een der *Peters*, bij tegenwoordig zijn.

— Monseign. Wiseman is van zijne ziekte, die na al bekommering inhoezende, geheel hersteld, heeft den 21. December in het Collegie van Osc Priesters gewijd, en den 23. de nieuw gebouwde kerk van Dudley ingezegend.

ZWITSERLAND.

NEUCHÂTEL, 20. December.

Er heeft hier eene belangrijke arrestatie plaats gehad, in verband met den aanslag van Darmes op het leven des Konings van Frankrijk. Zekere Borel, van Val-de-Travers, die daar uitgebannen was, uithoofde van deelneming aan de onlusten in 1831, en nog zeer onlangs verlof had gekregen, om zich in zijn vaderland te mogen vestigen, is door de Fransche politie beschuldigd van aan Darmes de karabijn verstrekt te hebben, waarmee hij den 15. October den toeg op 's Konings leven gewaagd had. De Magistraat heeft terstond bevelen gegeven, om dien verdachten persoon in hechtenis te nemen; en men meent, dat hij weldra aan Frankrijk zal worden uitgeleverd.

FRANKRIJK.

— Pater Lacordaire heeft eersdaags in de Nôtre Dame prediken; en wel, wat langen tijd te Parijs niet gebeurd is, in het Dominicanenhabijt.

— Op verzoek der familie-Laffarge, heeft Koning Lodewijk Philips de beruchte veroordeelde vrijgesproken van de te pronkstelling; waartoe zij gevonnist was.

— In het *Journal de Commerce* leest men den volgende brief: Mijnheer de Redacteur! — Aan het slot van het verslag door uw geacht Dagblad gegeven nopens den loop van mijn proces voor het Hof van Assisen, lees ik deze woorden: » de Heer de Lamennais scheen gebukt te gaan onder eene hevige bedruktheid en » smart. » Men heeft ja: op mijn gelaat de sporen kunnen ontdekken van eene vermoedenis, die het noodzakelijk gevolg was eener Zitting van meer dan twaalf uren; doch dit is ook het al. Als men veroordeeld wordt om het diep gevoel van de gevaren en der vernedering, waarin het vaderland verkeert, dat in zijne eer aangetast, en in zijn bestaan bedreigd is; wanneer men zielsmedelijden heeft gekoesterd met hen, ~~van~~ maatschappij in hunne ellende verlaat; en als men voor hen regt en geregtigheid heeft gevorderd, waarop zij aanspraak mogen maken; dan is men niet bedrukt, maar wel ~~het~~. — Ik verzoek u, deze regelen in uw eerstvolgend Nummer te willen opnemen, en mij te gevoelen met onderscheiding: F. Lamennais. — Parijs, den 27. December, 1840.

— Men is thans bezig met het wegruimen van al den toestel, die gediend heeft bij den sploeg, met 's Keizers Lijk. Het schoone beeld van ~~de~~

felijkheid, het werk van den Heer Cortot, dat reeds naar de gietery overgebracht, om daar in brons bewerkt te worden.

— Eerige studenten hebben den Heer Lamenaais met zijn vertuus getuk wesen wenschen. (2) — Hij scheen daarmee bijzonder in zijn schik te wesen. Welk een treurig schouwspel, zulk een genie in zulken afgrond van denkbeeldenverwarring gestort te zien!

— De maarschal Soult, wiens rijkdom algemeen bekend is, trekt niettemin nog jaarlijks van den Staat 164 duizend franken (80 duizend guldens; — eilieve P); te weten: 100 duizend franken als President van den Ministersraad, 30 duizend als Maarschalk; 24 duizend als oud-senateur, en 10 duizend als grootdignitaris der Orde van het Eerclegioen. En nu, alsof het nog niet genoeg ware, vordert hij nog 40 duizend franken voor kosten van representatie. — *Peccatur intra et extra!* dat heet: het deugt nergens!

— Ieder der 400 zeelieden, die Napoleons asch naar Frankrijk hebben overgebracht, heeft van Lodewijk Filips 7 franken en 50 centimes ten geschenke ontvangen, behalve eene maand soldij, als op voet van oorlog. Buitendien zal aan elk een gouden berinneringsmedalje worden uitgereikt, en dit wel vóór den 15. Januarij, zijnde de dag van hun vertrek uit Parijs naar Cherbourg terug.

— De kapel van den H. Hieronymus in de kerk der Invaliden wordt thans ingerigt, om voorloopig Napoleons Lijk te bergen, totdat het daarvoor bestemde Grafmonument zal gereed wesen.

— De Heer Thiers is, met eenparigheid van stemmen, benoemd tot Lid der Academie van staat- en zedekundige wetenschappen, en zulks ter vervanging van den Heer Pastoret.

— De *Univers* meldt, dat de *Waschman* van Montecello, in de Vereenigde Staten, het berigt mededeelt, hoe een vrederegter aldaar onlangs eene echtscheiding in dezer voege voltrokken heeft: hij zette een kat op de tafel, liet den kop door de vrouw en de staart door den man vasthouden; daarna kliefde hij met een bijl het arme dier in tweeën, zeggende vervolgens met heel veel deftigheid: » de dood heeft u gescheiden ». Het tevreden echtpaar verliet nu, wettelijk (?) ontbonden, de Raadkamer.

BELGIE.

— Van November 1839 — 1840 zijn in België van de pers gekomen 320 oorspronkelijke werken van allerlei aard, en wel 218 in het Fransch, 92 in het Vlaamsch, 6 in het Latijn; en 4 in het Hoogduitsch. In 1839 kwamen er 300 in het licht, te weten: 197 in het Fransch; 88 in het Vlaamsch, 6 in het Latijn, 5 in het Hoogduitsch, 5 in het Engelsch, en 1 in het Italiaansch. De werken, die gedurende 1840 fuitgegeven werden, behandelen de volgende vakken van wetenschap: Belgische geschiedenis 32; Letterkunde 63; Levensbeschrijvingen 11; Penningkunde 4; Taalkennis en Woordenboeken 14; Geschiedenis der Letteren 1; Openbaar onderwijs 9; Relekunde 9; Geneeskunde en bijbehorende wetenschappen 15; Strategie 6; Boekenkennis 6; Staatkundige en Godgeleerde werken en vlugschriften 10; Wetgeving en rechtsgeleerde werken 10; Statistiek, staatshuishoudkundige en administrative werken 15; wiskundige wetenschappen 6; schoone kunsten 4; Wapenkunde 2; Delfstofkunde 1; Jaarboekjes en Almanakken 17; Tijdschriften 24; van onbepaalden inhoud 24; te zamen: 320.

— Oudejaarsavond hebben de Koning en Koningin het kasteel van Laeken verlaten, om het overige van den winter te Brussel door te gaan brengen.

— Men schrijft uit Gent, dat de Heer Eugene van Maldeghem, wiens werk bij den laatsten prijskamp voor de Schilderkunst bekroond is, naar Parijs staat te vertrekken, om daar het hem bestelde portret van den Aartsbisschop, Monseigneur Affre, te vervaardigen.

Het HANDELSBLAD vangt zijne taak voor Nieuwjaar 1841 aan met een belangrijk artikel over de ONWETTIGHEID DER GELOOFSBRIEVEN.

Met innig welgevallen is door ons de stap genomen, welken de Heer Lipman met vastberadenheid heeft gewaagd, door in een adres aan de Tweede Kamer de wettigheid der geloofsbriefen van de onlangs voor Noord-Holland gekozen afgevaardigden te bestrijden, op grond, dat Z. Exc. de Commissaris des Konings zich op zijne instructie beroepende, maar in strijd met de grondwet, daarin heeft medegestemd. Die taak was edel, welke de Heer Lipman op zich heeft genomen; die taal was moedig, welke hij daar heeft gevoerd; die stap was beslissend, en moet tot resultaten leiden.

Wat helpt het toch, voor het publiek zich overscheiding van constitutionele beginselen, oververkrachting van de grondwet te beklagen? Is de Kamer dan, uit hoofde van de publiciteit zelve, genoodzaakt haar gevoelen te doen kennen? Kon de Kamer niet verwachten, dat de vraag regtstreeks aan haar oordeel werd onderworpen?

Thans moet de Kamer beslissen. De vraag is aan haar zelve voorgesteld, als aan de eenig bevoegde regtbank. Het pleit moet thans beslecht worden, — in welken zin ook. De natie zal door hare vertegenwoordigers zien uitmaken, of de Regering invloed zal uitoefenen op — deel nemen aan — de verkiezing der volksvertegenwoordiging.

De Kamer zal zich dan ook onder geen voorwendsel, door geenerlei uitvlugten, aan de beslissing dier grondwettelijke regtsvraag kunnen onttrekken. Het is helaas! maar al te waar, dat het zoeken van dergelijke uitvlugten hier te lande eene gewoonte is geworden. Dat het *evasif stelsel* tot vele regtbanken en collegien is doorgedrongen; en dat men vaak, wanneer men eene uitspraak omtrent grondwettige beginselen verwacht, het quaestieuse punt ziet ter zijde stellen, en zich met eene niet ontvankelijkheid, of onbevoegdheid, of iets dat daarmee gelijkstaat, den mond ziet sluiten.

Men kan het in het staatkundige noemen, het stelsel van constitutionele besluiteloosheid. De grondslag daarvan is: gebrek aan energie, aan zelfbewustheid, aan onafhankelijke denkkraft; het is eene *vis inertiae*.

Wij zeggen niet, dat het *laissez aller*, het *laissez faire* een trek is in het Nederlandsche volkskarakter. Maar het toegeven aan eene verkeerde neiging kan wel eens het inwortelen der ondeugd ten gevolge hebben; en er zijn buitengewone middelen, geestkracht, verheffing, gevoel van eigenwaarde noodig, om uit den doodslaap te ontwaken.

Wij gelooven gaarne, dat het *evasif stelsel* deszelfs grond vindt in *bescheidenheid*; en *bescheidenheid* is voorzeker eene deugd in bijzondere personen. Maar, wanneer zij in zwakheid ontaardt in hen, die tot openbare betrekkingen geroepen zijn, is zij, wie zal het loochenen? eene groote ondeugd.

Zij, die den moed niet hebben, de grondwet na te leven, moeten de *bescheidenheid* hebben, om te huis te blijven.

Het is die ongelukkige *hoedanigheid* (eene eigenschap mogen wij het niet noemen) welke sinds 25 jaren zoo veel heeft bijgedragen tot bederf onzer instellingen; en van daar allerwege het gebrek aan geestkracht en leven.

Voor alles kan men voorwendsels of uitvlugten vinden. Maar, het zal bezwaarlijk zijn er hier een uit te denken, dat zelfs eenigzins specieus is, om aan de Tweede Kamer de pligtsvervulling te besparen, van over de voorgestelde vraag uitspraak te doen.

— Wat kunnen de leden der Tweede Kamer zeggen? De vraag behoort bij de provinciale Staten te worden voorgesteld; de vorm der geloofsbriefen is in goede orde!

Hebben zij dat gezegd, toen het voor weinige jaren de wettiging gold der geloofsbriefen van den Heer Brugmans, of onlangs van den Graaf van Hogendorp? Heeft de commissie tot het onderzoek der geloofsbriefen geene andere roeping, dan om de identiteit van den persoon te constateren, en hem met den geloofsbrief als signalement te vergelijken?

Er is iets gewigtigers dan de vorm. Men hecht hier te lande te veel aan *vormen*, om het *wesen* der zaak voorbij te zien.

Bij het onderzoek der geloofsbriefen is eene fundamentele, eene essentiele kwestie: de wettigheid der benoeming van de gekozen leden, de wettigheid der samenstelling van het lichaam, van waar de keuze is uitgegaan.

Of kan er een meer radicaal gebrek genoemd worden, dan dat een geheel onbevoegde persoon zich in de stemming bemoeit, daarin gedeeld, daartoe medegewerkt, geconcurrerd heeft?

Wij mogen in dit opzigt het voorbeeld aanhalen van de Provinciale Staten.

De Provinciale Staten van het toen nog onge-splitste Holland hebben zelve eene keuze, door den landelijken stand uitgebragt voor het lidmaatschap der Staten van die provincie, onwettig verklaard.

Ieder collegie behoort toe te zien op de wettigheid der samenstelling van deszelfs leden. Die wettigheid alleen geeft aan het collegie zelve waardij. En nu veroorloove men ons eene vraag, maar die afdoende is.

Wie zal over de wettigheid der benoeming van de nieuw gekozen leden van Noord-Holland uitspraak doen, wanneer de Staten-Generaal het niet doet? Welk gezag, buiten de Staten-Generaal, zal daartoe bevoegd zijn?

Van den Koning — is het niet te vergen. Hij vindt die instructie; zijn doorluchtige voorganger heeft altijd begrepen, ofschoon de grondwet het niet zegt, door middel zijner commissarissen te kunnen medestemmen met de provinciale staten, bij de verkiezing tot leden der Tweede Kamer. Hij kan dus hetgeen ingevolge die instructie is gedaan, niet annulleren; hij is de lastgever.

De Provinciale Staten van Noord-Holland hebben zich aan de koninklijke magtsoefening in de keuze der afgevaardigden onderworpen. Thans kunnen zij hunne eigene keuze niet rescinderen of herroepen; zij hebben reeds beslist.

Nog eens, wie kan het anders dan de Tweede Kamer der Staten-Generaal? Mogten zij de vraag beslissen, met een levendig besef van den eed van getrouwheid aan de grondwet, welke zij onlangs nog zoo plegtig ten aanhoore van de natie in handen van den Koning hebben afgelegd.

Nederlandsche Maatschappij

VAN

SCHOONE KUNSTEN.

Het in zoo menig opzigt merkwaardige jaar 1840 heeft onder ons zien vestigen eene Maatschappij, bepaaldelijk gewijd aan den opbouw en bescherming der Schoone Kunsten in Nederland; eene Maatschappij, die van den oogenblik harer vestiging af, te kampen had met vele haar in den weg gestelde hinderpalen, en wier doel niet zoo zeer gewraakt werd, als wel het middel, waarvan zij zich in hare eerste werking naar buiten bediende: wij bedoelen het *Prospectus*, door haar in het licht gegeven, een *Programma*, luid sprekende van de achterlijkheid der Nederlanders in de verschillende vakken van Kunst, die zich uitdrukt op de *steenplaat*, in de *houtsnode*, en met de *graveelnaald*. — Niet, dat Nederland geene geschikte personen voor die kunstvakken zou kunnen opleveren; zij worden er zeker gevonden; doch de *aanmoediging* ontbreekt te zeer, en de Naburen, die deze van alle kanten onder vinden, zijn ons zodoende weldra verre voorgedaakt, en wij kunnen niet hopen, zonder krachtadige opbeuring en bescherming der Kunst in ons midden, ooit iets groots tot stand te zullen brengen. Zóó spreekt het *Prospectus*

der bedoelde Maatschappij, en het doet zich voor, alsof zij weldra in al de behoefte der Kunst ruim en volop zal voorzien. — Men vond dien toon bluffend en overdrijvend, ja, achte de Maatschappij geheel en al ongeschikt, om ooit iets goeds voort te brengen. Haar doet, ja, mogt loffelijk zijn, maar al hare middelen werden evenzeer gelaakt, als de toon van het *Prospectus* bijna overal den scherpsten weerklank opwekte.

Wij moeten bekennen, dat er veel hartstogtelijks in de misprijzende beoordeeling der Kunstmaatschappij viel op te merken; evenzeer als wij er voor uit komen, dat het *Prospectus*, in een anderen, minder aanmatigenden toon gesteld, ook ons oneindig meer zou zijn bevalen, en welligt de goede bedoeling der Maatschappij veel meer zou hebben bevorderd.

Geenszins willen wij optreden als de verdedigers van zoo menig voortbrengsel der Steen- en Plaatdrukkers; wij weten, dat er veel gemorst wordt; maar kan het wel anders? Valt er voor die vakken wel aan wat bestendig groots binnen onze Landpalen te denken? Neen, geenszins: altijd zal het kleinwerk blijven, een Titel, een Tabakszak, een Vignette voor een Roman, een Almanaksprentje, een Visitekaart, een Wapencachet, een Wisselbriefrand, of een Apothekersetiquette, ziedaar geheel den kring waarin het staal- en kopervlijmend stift, de houtgravure en de steenplaatdruk zich op dit oogenblik in ons vaderland te bewegen heeft. — Ellendig, voorwaar, en weinig geschikt, om jeugdige talenten tot de beoefening van Naald en Vetkrijlsteekstift aan te vuren; integendeel zulk een toestand van zaken bluscht den moed geheel uit, en geeft in 't algemeen de Schoone Kunsten den doodsteek. Immers, er moet Verzustering onder die *allen* bestaan, een nauwe hand moet ze *allen* omsluiten: de *Schilder* moet verzekerd wezen, dat zijn geestgewrocht zóó op steen, staal of koper weergeven en aan Europa voorgesteld worde, zóó als hij het gesoeld, zóó als hij het geschapen heeft; de *Bouwkunstenaar* dient de overtuiging te hebben, dat de Zusterkunsten zijne gedachten in al hare zuiverheid van lijnen en vormen juist zullen overbrengen, en aan de Kunstwereld mededeelen; de *Beitelaar* behoort te weten, dat er middel in zijn land bestaat, om door de keurigheid van voorstelling der omtrekken zijns Beeldwerks de zucht bij den vreemdeling op te wekken, om zijn massief en bezwaarlijk uitvoerbaar genievoortbrengsel op de plaats-zelve te komen bewonderen; de Dichter, de Geschiedschrijver zullen eerst dan hunne pen den vrijen leugel vieren, wanneer de bevallige Zusterkunsten hun minzaam de hand bieden, teneinde de uitgave hunner Werken door uiterlijk aanzien niet minder dan door degelijke gehalte, de eer van de verhevenste der Musen zal mogen handhaven en huldigen.

Wij moeten het bekennen, Nederland is, helaas, in dat alles nog zéér ten achter! De werken van een VAN LENNEP en VAN DER HOOP, van een TOLLENS en een BREETS (om geene andere hier te noemen) zouden in ieder ander Land dan het onze voorlang reeds rijk geïllustreerd zijn uitgegeven; — verdienen een HELMERS, een BILDERDIJK geene prachtuitgave voor de schitterende telgen hunner zoo vruchtbare verbeelding, en dit niet ruim zoo goed als een SCHILLER een GÖTHE bij de Duitsche naburen! — Moest een VONDEL niet even rijk van de pers verschijnen, als in Engeland een SHAKESPEAR en MILTON in het glansrijk gewaad de beschaafde wereld worden aangeboden? Moest een VAN DER PALM, Nederlands grootste Prozaschrijver, niet geheel, of ten minste gedeeltelijk, zoo fraai zijn uitgegeven als een CHATEAUBRIAND door de Franschen?

Neen, Nederland is, wij herhalen het, in dit alles nog zéér ten achter, en wel zóódanig

dat wij nooit den loop der naburen meer zullen inhalen, al werden er ook zooveel Kunstmaatschappijen in ons vaderland opgericht, als er nu steden en plattelands-gemeenten geteld worden. — De geheele inrigting van ons Rijkje is alleen op Koophandel en Nijverheid, op Veeveelt en Vetweijerij geschoeid; wij beoefenen de kunsten, slechts voor zooverre zij voordeel, rijkdom kunnen aanbrengen. Schilderijen koopen wij op, om er in later tijd méér winst mee te doen, dan met Russische of andere Obligatiën; — Beeldhouwerij bezigen wij niet verder, dan aan den gevel en schoorsteenmantels onzer woningen; een knappe Steenhakker staat bij ons met den besten PRAXITELES gelijk; en zoodoende rees er dan ook te Dordt, voor den grooten SCROTEL een Grafmonument aan den kerkwand omhoog, dat luide van onze *kleinte* getuigt; — *Bouwkunst* is hier zoover ten achter, dat Amsterdam thans noch Schouwburg, noch Beurs meer heeft, en men er zich in houten loodsen en tenten wegens de goedkoopte even goed geholpen acht, alsof het Colosseum van Rome, de Acropolis van Athene ware!

Méér zullen zij er ditmaal niet van zeggen, en ten slotte alleen nog maar aanmerken, dat op het Budget voor 1841, een Budget van 63 miljoen Nederlandsche guldens, van *Gouvernementswege* eene jaarlijksche som van *zes honderd* guldens tot aanmoediging van de gezamenlijke Nederlandsche Kunstenaars is uitgetrokken, terwijl menige gegaloneerde leeglooper-altéén 's jaars tien duizend guldens en méér uit onze armzalige schatkist wegsleept!

En zouden wij dan niet loven en prijzen eenieder, die de hand uitsteekt tot opbeuring van kunst en kunstenaars op den vaderlandschen bodem? ó Ja, en wij prijzen ze te meer, dewijl er zooveel moed toe behoort, om zulk eene woestenij, zulk een ijzerharden grond te ontginnen; — en dus willen wij dan ook niet mee de hand opheffen, om steenen te werpen naar eene Maatschappij, die een BROWN uit Engeland herwaarts gelokt heeft, om ons meestertijk te leeren, hoe de *Houtsnée* moet worden behandeld; eene Maatschappij, die den hier miskenden DE MARE, onzen voortreffelijken Landgenoot, uit Frankrijk, waar hij geacht en ruim beloond werd, naar het vaderland terug wist te brengen; eene Maatschappij, die, al had zij niets anders dan dat verrigt, dáárom-alleen den dank der echte Kunstminnaren in Nederland ruim verdiend zou hebben.

En daarin nu ligt mede hoofdzakelijk de reden, waarom wij het overdrevene, dat in het *Program* der Maatschappij wordt gevonden, laten voor hetgeen het is; — grootspraak straft toch alleen zich-zelve, zoodra men er niet aan kan beantwoorden; en de uitkomst zal immers spoedig leeren, of de Nederlandsche Maatschappij van schoone Kunsten kan blijven bestaan. Het ware te wenschen, dat zij, gelijk het *Program* spreekt, de Nederlandsche Kunst tot in *America* en *Rusland* toe mogt weten te verspreiden en te doen verbieden! Maar, vragen wij *hoe* zal dat geschieden? *Hoe*, wanneer die Maatschappij, gelijk wij weten, voortreffelijk werk van jeugdige Talenten (waaronder wij bijvoorbeeld het uitmuntend „*Landschap*” van den Heere CONSTANT HUIJSMANS rekenen) afwijst, en over den Steenplaatdrukkerij hier te lande met ééne pennestreek het doodvonnis neerschrijft, als waarvoor hier te laude, zoo zij zegt, geschikte kunstenaars zouden ontbreken! — Die oordeelvelling der Maatschappij is niet slechts hard, maar onbillijk; want, als zij-zelve reeds *iets* geleverd had, wat men in dit vak *voortreffelijk* zou kunnen noemen, iets, dat gelijken stap kon houden met Steenplaatdruk van *België* (om niet te spreken van *Frankrijk* en *Duitsland*), ja, dan, voorzeker, legden wij haar gaarne het hoofd in den schoot! — Doch, neen, driewerf neen: de Nederlandsche Maatschappij van Schoone Kunsten heeft in hare KUNSTKRONIJK *) tot dusverre

in Steenplaatdruk niets geleverd, dat de schaduwzou kunnen verdragen van een *Watergezicht*, naar SCROTEL op steen geteekend door den Heer DE KONING, te Dordrecht, en door den Heere BACKER aldaar gedrukt, zóó uitmuntend, dat alleen gekwetst gevoel van eigenwaarde iets dergelijks heeft kunnen voortbrengen; een Plaatwerk, waarop de Heer BACKER trotsch mag zijn, en waaraan de Maatschappij regt zal moeten laten wedervaren. Doet zij dit, gelijk wij stellig verwachten, dan kan zij er bijvoegen, dat de grievende wonde, dien Kunstak door hare schampere oordeelvelling toegebracht, leven en beweging, in plaats van verkwijning en wegsterving heeft veroorzaakt; — terwijl wij onder het goede, door de Maatschappij gesticht, ook nog met dankbaarheid zullen opteekenen de uitgave van het hier bedoeld uitmuntend Steenplaatwerk der Heeren DE KONING en BACKER van Dordrecht.

*) In een volgend Nummer zullen wij op de KUNSTKRONIJK breedvoeriger terugkomen.

Briefwisseling.

Maastricht den 30. December, 1840.

Aan de Redactie van den Noord-Brabander.

De opmerking in een Uwer jongste nummers, dat de veelvuldig ingekomen stukken, rakende het Lager Ond erwijs niet allen konden geplaatst worden, is mij niet ontglipt, en was genoegzaam, om mijn opgevat voornemen van óók iets betrekkelijk dat gewigtig onderwerp, door middel van Uw geëerd Dagblad aan de overweging der weldenkenden voor te dragen, te laten varen. — Doch, vermits de openbaarmaking van het volgende feit niet zoo zeer de strekking moet hebben, om het noodzakelijke eener verandering in het monopoliestelsel aan te toonen, dan wel om te doen zien, dat ook in Maastricht dat verpestende Stelsel zijne natuurlijke vruchten draagt, durf ik mij vleijen, dat deze weinige regelen een klein plaatsje in Uwe Courant zullen mogen erlangen.

Zeer weinig dan hoorde men tot hiertoe van uit Maastricht (ten minste in de publieke geschriften) nopens het Lager Onderwijs uitgaan: het was als of de Maastrichtenaar, door den last, waaronder hij sinds 9 jaren gebukt ging, voor het reclameren van alle regt beschroomd was geworden. Doch men bedriege zich niet. Onze stad bevatte altijd nog mannen, die de werktuigen van de protecteurs van ons fraai onderwijsstelseltje gade sloegen; en, wanneer de Catholijke kerkvoogden van Noord-Nederland hadden vermeend, de nu aangewende pogingen niet te moeten inspannen, zoude het, wees verzekerd, aan adressen tot herstel van bestaande grieven, uit Maastricht niet ontbroken hebben.

Om niet te spreken van de boeken, welke aan Catholijke kinderen op 's Rijks Lagere School worden in de hand gegeven, boeken, die klaarblijkelijk en bepaald ten doel hebben, om de leedere harten eene verfoeilijke onverschilligheid in geloofszaken in te prenten; om niet te spreken van het ongepaste, om op een school, die grootendeels door leerlingen van de R. C. godsdienst is bezet, Gereformeerde bijbel-uittrekseltjes voor te houden; om niet te spreken, eindelijk, van het zotte, oneigenaardige en misschien verderfelijke, dat in het geven van *tooneelvoorstellingen* (al zijn die dan ook slechts op eene kleine schaal) op eene openbare Rijks-School, gelegen is. — wil ik slechts één staaltje van hetgeen in die School aan de voor alles vatbare jeugd geleerd wordt, aanhalen.

Gedurende den schooltijd wordt den leerlingen nu en dan *iets* uit de geschiedenis (met dezen naam bestempelt men de sprookjes) voorgelezen en eenigo reizen herhaald, en krijgen de jeugdige behoorders voor hunne taak, het voorgelezene, te huis zijnde, uit het geheugen (NB.) op het papier te brengen. Zoo iets vond nu wederom in den loop der voorgaande week plaats.

